

ט"ו בשבט בפתח - צאו לשתול עצים !

שרית כהן מויאל- רכזת חינוך והסברה ביחידה הסביבתית

ט"ו בשבט הוא חג האילנות-

חג התחדשות פרי העץ, חג בו אנו מביטים אל האילנות, אל הטבע המתחדש והמשתנה סביבנו ומכירים בטוב שהוא מעניק לנו. עץ הינו דבר שבעיקרו נותן ונותן. עץ חי דורש מעט אך בתמורה נותן כמעט חיים שלמים, לבני האדם בכללותם ולבע"ח.

עלינו לשים לב- מה הן דרישות האילן מאתנו, מעט מים, אור שמש (שבימים כתיקונם מגיעים בצורה טבעית), אך אל מול דרישות אלו המשאבים מעניקי-החיים שהעץ נותן לנו בתמורה הם אדירים :

- בראש ובראשונה חמצן, העצים סופחים את הפחמן הדו חמצני ובכך מטהרים את האוויר שאנו נושמים. העצים נותנים לנו צל, מזון, משמשים כאמצעי לבנייה, ריהוט ונוי ומה לגבי מגוון בע"ח שלא יכולים להתקיים ללא העצים. חישבו מה קורה להם בזמן שכורתים להם את הבית?

אם ננסה בחג זה ללמוד מן העצים ולהתחדש ולהשתפר, אם נבחר בחג זה ללמוד מהאילנות כיצד לתת ולהעניק, אזי לא מן הנמנע כי נהפוך גם אנחנו לאנשים טובים יותר אך גם נדע להעניק שפע וטוב לעולם הסובב אותנו. אולי אף נתחיל לשמר ולהציל את סביבתנו מהנזקים הרבים שנגרמו לה.

מה אנחנו יודעים על נייר ?

נייר הוא אחד המוצרים היותר שכיחים בסביבה שלנו ונמצא כמעט בכל מקום- במשרד(מדפסת,פקס,כרטיסי ביקור) בסלון (עיתונים, ממחטות) במטבח (מטליות נייר) בתיבת הדואר וכמובן גם בשירותים.

רובנו לא עושים את הקישור בין כל מוצרי הנייר המקיפים אותם ובין מצבם של יערות בסכנת הכחדה(או שעושים ומהר מאוד שולחים את המחשבות הללו למחלקת ההדחקה היעילה שבמוח) כל הנייר הזה מיוצר משבבי עץ, שבכדי ליצורם יש לכרות כמויות אדירות של עצים, ביניהם גם כאלה שנמצאים בסכנת הכחדה, כמו יערות הגשם בברזיל, או יערות בצפון קנדה ורוסיה. להרס המתמשך הזה יש היום לא מעט אלטרנטיבות.

אחד הפתרונות הנפוצים ביותר הוא שימוש בנייר ממוחזר, כאשר לרוב הכוונה לנייר שרק אחוז מסוים ממנו באמת ממוחזר וחלקו האחר עשוי "עצים כרותים טריים".

אלטרנטיבה נוספת היא ייצור נייר משאריות של גידולים חקלאיים, כגון: חיטה, אורז, שיפון, תירס וכו'. מדובר למעשה בכל מה שנשאר על הקרקע לאחר שהגידולים נקצרו ונאספו, מסתבר שמדובר בכמויות עצומות!

האלטרנטיבה המועדפת מבחינה סביבתית היא כמובן לחסוך בנייר ואפשר לעשות זאת בכל מיני דרכים למשל:

- הדפסה על שני צידי הדף.
- שימוש בדפי טיוטה במשרד, בביה"ס ובגני הילדים.
- שימוש מקסימאלי במסך המחשב לקריאה במקום להדפסה.
- שימוש בנייר ממוחזר.
- הכנת עבודות יצירה מגזרי נייר/קרטונים...
- וכמובן מיחזור (יש מיכלי מחזור בשפע בכל רחבי העיר).

קצת נתונים על מיחזור נייר בישראל

- הנייר והקרטון מהווים כ- 25% ממשקל הפסולת וכ- 29% מנפחה ולכן הוצאתם מהזרם ומיחזורם יוביל לצמצום משמעותי בכמות הפסולת להטמנה.
- את הנייר והקרטון ניתן למחזר לצורך יצור נייר חדש, כמו כן הנייר והקרטון מהווים חומר גלם מצויין בתהליכי שרפה להפקת אנרגיה.
- צריכת הנייר בישראל עומדת על כ- מיליון טון בשנה (יצור מקומי ויבוא). מזה נאספים מדי שנה מעל 200,000 טון למיחזור (כ- 20% מהצריכה).
- על פי נתוני תעשיית הנייר המקומית, הכמות הנאספת למיחזור מהווה כ- 70% מהיצור המקומי.
- בבתי ספר אחוז הנייר מתוך כמות הפסולת הכללית גבוה ביותר, לכן להפרדת הנייר ומחזורו משמעות רבה מבחינה כלכלית וסביבתית.

סוגי הנייר הנאספים והשימוש העיקרי בהם בארץ :

- נייר משרדי לבן - משמש בעיקר ליצור ניירות היגיינים, נייר טואלט ומגבות נייר.
- נייר עיתון - מאחר ואין בארץ יצור של נייר עיתון משמש עיקר נייר העיתון הנאסף ליצור תבניות ביצים.
- קרטון - הקרטון שנאסף משמש בעיקר ביצור אריזות קרטון חדשות.

בתנ"ך ניתן למצוא פסוקים רבים המדברים על שמירה על ערכי הטבע ועל האיזון שבין קבלה ונתינה. בחרתי את האמרה :

"לעבדה ולשמרה"

פתיחתו של ספר בראשית, לאחר תיאור הבריאה, עוסקת ביחסים שבין האדם לבריאה ובאופן מאד ברור מדגישה כי בורא העולם מנחה את האדם הראשון מצד אחד "לעבדה" - לפתח את האדמה והסביבה בו הונח אך מאידך גיסא "לשמרה" ולא לרדות בו רדיית יתר. לפי הצעה פרשנית זו, אין הטבע והאדם שווים בערכם. האדם הוא נזר הבריאה ובתור שכזה זכותו ולעיתים גם ובתו לעבוד לפתח וליצור

בתוך העולם ("לעבדה"). פיתוח הבריאה הוא תנאי הכרחי לחיים אנושיים ראויים על פני כדור הארץ. יחד עם זאת התורה מציגה ערך מאזן - "ולשמרה". משמע, אין לראות בעמדה זו היתר גורף לפגיעה ולהשחתת של ערכי הטבע. כשם שהאדם מצווה לבנות ולשנות את הטבע לצרכיו כך הוא מצווה לשמור עליו. מה משמעותם של שני ציוויים אלו הסותרים לכאורה אחד את השני. אולי ניתן לראות בהם כמאזנים ומשלימים זה את זה. מחד מותר ואולי אף רצוי לפתח את העולם באמצעים טכנולוגיים ואחרים ומאידך לעשות זאת בזהירות מתוך רגישות לערכי הטבע ולשמירה על העולם למען הדורות הבאים.

בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את האדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן ואמר לו:

"ראה מעשיי כמה נאים ומשובחים הם, וכל מה שבראתי בשבילך בראתי, תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם קלקלת, אין מי שיתקן אחריך"
(קוהלת רבה זק י"ג)